

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego**

Warszawa, dnia 25 marca 2011 r.

Pan

prof. dr hab. Mirosław Jarosz

Dyrektor

Instytutu Żywności i Żywienia

im. prof. dr. med. Aleksandra Szczygła

KNO-4101-07-05/2010
P/10/190

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.), zwanej dalej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego skontrolował w Instytucie Żywności i Żywienia im. prof. dra med. Aleksandra Szczygła (Instytut) realizację zadań w latach 2007-2010 w zakresie zapobiegania nadwadze i otyłości u dzieci i młodzieży szkolnej, w tym realizację *Narodowego Programu Zapobiegania Nadwadze i Otyłości oraz Przewlekłym Chorobom Niezakaźnym poprzez Poprawę Żywienia i Aktywności Fizycznej na lata 2007 – 2011 POL-HEALTH* (Program).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli podpisanym w dniu 28 stycznia 2011 r. Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie skontrolowaną działalność, mimo stwierdzonej nieprawidłowości.

Przyjmując pozytywną ocenę, NIK uwzględniła w szczególności działania Instytutu w zakresie opracowania *Programu* oraz zaangażowanie w jego realizację i terminowe rozliczanie zrealizowanych zadań. *Program* uwzględnia koncepcje zawarte w Europejskiej Karcie Walki z Otyłością podpisaną w 2006 r. przez ministrów ośmiu krajów regionu europejskiego Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) oraz zalecenia białej książki Komisji Unii Europejskiej pn. *Strategia dla Europy w sprawie żywienia, nadwagi i otyłości w aspekcie zdrowia*.

W latach 2007 – 2010 Minister Zdrowia zlecił Instytutowi - w trybie konkursu ofert na podstawie art. 48 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, ze zm.) – realizację zadań w ramach *Programu*, określonych w 11 umowach na łączną kwotę 2.139 tys. zł, z tego w 2007 r. dwie umowy na kwotę 180 tys. zł, w 2008 r. – jedną umowę na kwotę 250 tys. zł, w 2009 r. – dwie umowy na kwotę 400 tys. zł i w 2010 r. – sześciu umów na łączną kwotę 1.309 tys. zł.

W ramach tych środków Instytut m.in. opracował dwie monografie pn. *Obiady szkolne* (z uwzględnieniem zasad dobrej praktyki higienicznej oraz systemu HACCP dla posiłków szkolnych) oraz pn. *Zasady prawidłowego żywienia dzieci i młodzieży*, a także wskazówki dotyczące zdrowego stylu życia (Ministerstwo Zdrowia przekazało je w 2009 r. do około 2,4 tys. szkół). W ww. monografiach przedstawiono 10 punktową *Kartę Żywienia i Aktywności Fizycznej Dzieci i Młodzieży w Szkole*, zawierającą wskazówki do zapewnienia w szkołach prawidłowego żywienia i aktywności fizycznej dzieci i młodzieży, opracowano i wydrukowano ulotki m. in. dla szkół o roli żywienia i aktywności fizycznej oraz materiały edukacyjne dotyczące obniżenia zawartości soli w posiłkach przygotowywanych w szkołach. Ponadto przygotowano dla szkół konkurs na temat prawidłowego żywienia, opracowano zalecenia dla pielęgniarek środowiskowych w szkołach odnośnie konieczności monitorowania masy ciała i wzrostu dzieci i młodzieży.

Stwierdzona nieprawidłowość polega na niezapewnieniu w konferencjach organizowanych przez Instytut, dotyczących realizacji *Programu*, planowanej obecności uczestników.

W czterech konferencjach organizowanych w związku z realizacją *Programu* (na podstawie umowy z Ministrem Zdrowia z dnia 1 sierpnia 2008 r. nr 1/1/2009/1108/3608) uczestniczyło 60% planowanej łącznej liczby uczestników, co nie spełniało określonego w ww. umowie warunku zorganizowania konferencji dla około 800 osób. Wśród uczestników tych konferencji w liczbie ogółem 479 osób, 136 uczestników reprezentowało Instytut, przy czym w dwóch z tych konferencji pracownicy Instytutu łącznie stanowili ponad 50% ogółu uczestników. Np.:

- 1) w konferencji zorganizowanej 26 września 2008 r. dla 179 osób dotyczącej m. in. strategii państwa w zakresie poprawy żywienia oraz roli różnych podmiotów w zapobieganiu nadwadze i otyłości, uczestniczyło 86 osób, w tym 47 z Instytutu (55% ogółu uczestników). Przedsięwzięcie to było adresowane do resortów właściwych ds: zdrowia,

edukacji, rolnictwa, nauki, sportu, przedstawicielei Parlamentu; członków Platformy ds. Żywienia, Aktywności Fizycznej i Zdrowia oraz organizacji pozarządowych (w tym: Federacji Konsumentów, Stowarzyszenia Konsumentów Polskich), Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Rady do Spraw Diety, Aktywności Fizycznej i Zdrowia,

- 2) w konferencji dla 238 osób, która odbyła się 3 października 2008 r., dotyczącej m. in. prezentacji badanego *Programu*, a także innych projektów i inicjatyw na rzecz zapobiegania nadwadze i otyłości oraz roli samorządów i administracji lokalnej w tej sprawie, w tym realizacji żywienia w placówkach oświatowo-wychowawczych oraz znaczenia sklepików szkolnych w zapobieganiu nadwadze i otyłości, wzięło udział 88 osób, w tym 41 z Instytutu, co stanowiło 47% ogółu uczestników. Konferencja ta adresowana była do przedstawicieli urzędów miast, urzędów marszałkowskich, sejmików województw, zakładów opieki zdrowotnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz wojewódzkich i powiatowych stacji sanitarno – epidemiologicznych

Stwierdzono ponadto, że w konferencji zorganizowanej 16 października 2009 r. na podstawie umowy zawartej z Ministrem Zdrowia w dniu 2 października 2009 r. (nr 15/3/2009/1108/1089) dla pracowników ochrony zdrowia i specjalistów z zakresu zdrowia publicznego w ramach działań na rzecz zmniejszenia zużycia soli w Polsce, wzięło udział 58 osób, w tym 35 z Instytutu, co stanowiło ponad 60% ogółu uczestników.

W warsztatach przygotowanych w związku z realizacją ww. umowy, których celem było zainicjowanie przez stowarzyszenia, federacje, izby gospodarcze, a także producentów żywności oraz inne organizacje pozarządowe, sukcesywnych zmian receptur produktów spożywczych i potraw będących głównym nośnikiem soli w diecie, zorganizowanych 21 października 2009 r. dla przedstawicieli żywienia zbiorowego i ekspertów w zakresie technologii żywienia i zdrowia publicznego, wzięło udział 26 osób, w tym 14 pracowników Instytutu, co stanowiło 54% ogółu uczestników; natomiast w warsztatach w dniu 28 października 2009 r. uczestniczyło 19 osób, w tym aż 15 pracowników Instytutu, tj. 79% ogółu uczestników.

Ponadto NIK zwraca uwagę, że w 2010 r. Instytut nie w pełni zrealizował zadania określone w dwóch z sześciu umów zawartych z Ministrem Zdrowia w dniu 5 października 2010 r. (nr 12A/8/2010/1108/1160 i nr 12A/6/2010/1108/1153) na kwotę ogółem 651 tys. zł. Zakres niezrealizowanych zadań Instytut oszacował na kwotę łączną 87 tys. zł.

W przypadku pierwszej z ww. umów dotyczącej upowszechniania i wdrażania wśród ogółu społeczeństwa zasad prawidłowego żywienia i zaleceń zdrowotnych w zakresie

aktywności ruchowej, wykorzystanie środków zmniejszono o 59 tys. zł w związku z niepowołaniem grup wsparcia dla osób odchudzających się, w rezultacie czego, nie było współpracy z psychologiem oraz warsztatów dla uczestników tych grup.

W przypadku drugiej z ww. umów dotyczącej zadań na rzecz zmniejszenia zużycia soli w Polsce, nie zrealizowano zadań na kwotę 28 tys. zł, z powodu niewykonania zaplanowanych badań dotyczących analizy zależności pomiędzy ciśnieniem krwi, a sposobem żywienia z uwzględnieniem spożycia soli u osób z i bez nadciśnienia oraz z prawidłową masą ciała, bądź nadwagą i otyłością u 50 pacjentów Kliniki Chorób Metabolicznych i Gastroenterologii Szpitala Bródnowskiego w Warszawie.

NIK podziela pogląd Pana Dyrektora, że zawarcie dopiero w październiku 2010 r. ww. umów mogło utrudnić rzetelne planowanie i realizację poszczególnych zadań. Należy jednakże podkreślić, że Instytut zawierając umowy, przyjął zawarte w nich warunki i odpowiedzialność m. in. za ich pełną i terminową realizację.

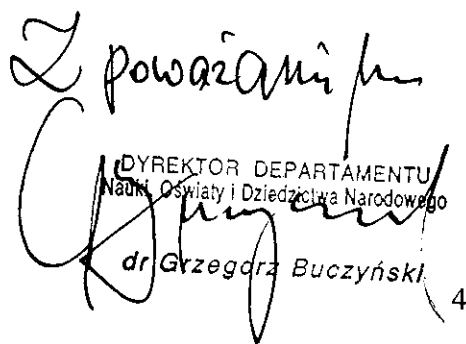
* * *

Przedstawiając powyższe uwagi i oceny, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o: zapewnienie planowanego udziału w konferencjach uczestników będących ich właściwymi adresatami oraz pełną i terminową realizację zadań zawartych w umowach.

Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Dyrektora o przesłanie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu ich realizacji lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej Komisji NIK.

Z poważaniem

DYREKTOR DEPARTAMENTU
Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
dr Grzegorz Buczyński